

DRŽAVNI ARHIV U DUBROVNIKU

ARHIVSKI SABIRNI CENTAR KORČULA - LASTOVO

SUMARNI INVENTAR

**NARODNA RADIKALNA STRANKA. MJESNA
ORGANIZACIJA VELA LUKA
1921.-1925.**

Broj fonda: HR-DADU-SCKL-552

Izradio: Tonko Barčot

Žrnovo, studeni 2015.

SADRŽAJ

1. Identifikacija	3
2. Kontekst	4
3. Sadržaj i ustroj gradiva	6
4. Uvjeti dostupnosti i korištenja	6
5. Dopunski izvori	7
6. Područje kontrole opisa	8
Inventarni popis	9

1. IDENTIFIKACIJA

1.1. Identifikacijska oznaka HR-DADU-SCKL-552

1.2. Naslov Narodna radikalna stranka. Mjesna organizacija Vela Luka

1.3. Vrijeme nastanka gradiva 1921.-1925.

1.4. Razina opisa Fond

1.5. Količina i nosač jedinice opisa 0,4 kutije; 0,04 d/m

2. KONTEKST

2.1. Naziv stvaratelja Mjesni odbor Narodne radikalne stranke - Vela Luka

2.2. Upravna povijest

2.2.1. Vrijeme i mjesto djelovanja Mjesna organizacija NRS-a formirala se u Veloj Luci u studenom 1921., po pripojenju otoka Korčule Kraljevini SHS. Djelovala je na postulatima centralizma i s osjetnom notom velikosrpstva, i to na području općine Vela Luka. Prvi predsjednik Mjesnog odbora bio je Ćiril Petković Kovač. Njezin stvarni predvodnik i dugogodišnji predsjednik bio je Petar Farčić, do 1924. općinski upravitelj. Mjesna organizacija NRS-a je, stoga, u tom razdoblju bila značajna politička snaga bez obzira na slab izborni rezultat. Na izborima za Narodnu skupštinu 1923. osvojili su tek 8,11% glasova. Ova je organizacija okupljala državne činovnike, veće posjednike i trgovce. Po Farčićevoj smjeni s mjesta općinskog upravitelja, nastaje raslojavanje u organizaciji. Farčić se godinu dana povukao iz rada mjesne organizacije, a na čelu odbora zamijenio ga je Antun Vlašić. Otada NRS u Veloj Luci sve manje utječe na društvene procese i rad Općine. Godine 1925. održavale su se zajedničke sjednice upravnih odbora s organizacijom Samostalne demokratske stranke kroz političku platformu koalicije Nacionalni blok. Ova je koalicija na izborima za Narodnu skupštinu 1925. u Veloj Luci osvojila 37,9% glasova, nešto manje od pobjedničke liste Hrvatske republikanske seljačke stranke. Da su radikali u tom partnerstvu u Veloj Luci ipak bili slabiji partner svjedoči činjenica da 1926. nisu ni sudjelovali na općinskim izborima, kao i da 1927. na izborima za Narodnu skupštinu osvajaju 10,4% glasova.

S uvođenjem diktature kralja Aleksandra 1929. raspuštene su političke stranke u zemlji, pa i organizacija NRS-a u Veloj Luci. Tridesetih će njezino članstvo nastaviti djelovati u sklopu Jugoslavenske nacionalne stranke, a poslije u okviru Jugoslavenske radikalne zajednice.

2.2.2. Sjedište Vela Luka

2.2.3. Pravni položaj Podružnica političke stranke

2.2.4. Nadležnost, funkcije i područje djelatnosti

Mjesna organizacija okuplja stranačke članove, organizira rad na političkim postulatima središnjice stranke, bira delegate za Kotarski odbor i Glavni odbor stranke. Svojim zaključcima utječe na aktivnosti Općine i lobira kod istaknutih stranačkih/državnih prvaka za realizaciju projekata na području mjesta.

2.2.5. Organizacijski ustroj

Mjesni zbor (koji se povremeno naziva i skupština) čine svi članovi stranke na području Općine Vela Luka. Na poziv predsjednika/uprave mogli su mu prisustvovati i simpatizeri, nečlanovi te delegati drugih stranaka. Zbor se sastaje povremeno, a na njegovom čelu nalazi se radno/privremeno Predsjedništvo Zbora s predsjednikom, dva potpredsjednika, tajnikom (sekretarom) i s trima ovjеровiteljima zapisnika. Zbor na svojim sjednicama ima ovlaštenja izabrati članove Mjesnog odbora, izvršnog organa stranke.

Mjesni odbor (nazivao se i Uprava, Upravni odbor) činili su predsjednik, potpredsjednik, tajnik (sekretar), blagajnik i članovi. Riječ je o stalnom tijelu koje vrši aktivnosti u ime organizacije, upravlja organizacijom i izvršava zaključke Mjesnog zbora. Povremeno se se sazivale i sjednice Užeg odbora.

2.2.6. Odnosi i veze

Nadležna viša instanca ovog tijela bio je Kotarski (sreski) odbor Narodne radikalne stranke u Blatu, a na vrhu se nalazio Glavni odbor u Beogradu.

2.3. Povijest arhivskog fonda

Pretpostavlja se da je po ukinuću političkih stranaka 1929. gradivo mjesnih organizacija dospjelo u Korčulu kod dr. Jurja Arnerića, jugonacionalističkog prvaka na otoku. I to prilikom formiranja nove jedinstvene jugonacionalističke stranke (Jugoslavenska nacionalna stranka). Gradivo je zatečeno u starom korčulanskom spremištu kamo je završio značajan dio obiteljskog arhiva Arneri. Po prebacivanju u Arhivski sabirni centar Korčula-Lastovo (2011.) i sređivanju izmiješanih spisa raznih stvaratelja, izdvojeno je kao zaseban fond.

2.4. Način preuzimanja

Gradivo starog korčulanskog spremišta. Od 1994. u posjedu Državnog arhiva u Dubrovniku.

3. SADRŽAJ I USTROJ

3.1. Sadržaj Ovaj fond daje reprezentativan uvid u djelovanje stvaratelja u prvoj polovici dvadesetih godina 20. st. Kroz sačuvane zapisnike sjednica upravnog odbora, zborova i skupština jasno se očituju politički pogledi na zbivanja u zemlji i napose mjestu. Ponajviše sadržaja odnosi se na politiku suradnje sa Samostalnom demokratskom strankom (kroz Nacionalni blok) i smjenu općinskog upravitelja i mjesnog radikalskog prvaka Petra Farčića. Fond nudi podosta informacija upravo o Farčiću i ostalim istaknutijim radikalima u mjestu (Antunu Vlašiću, Ćirilu Petkoviću i dr.). No, isto tako i o društvenim i političkim događajima u mjestu, djelovanju nacionalističkih organizacija i Općine Vela Luka.

3.2. Odabiranje i izlučivanje Nije bilo izlučivanja.

3.3. Dopune Moguće su dopune po razvrstavanju nesređenih spisa iz starog korčulanskog spremišta.

3.4. Plan sređivanja Među spisima fonda vidljiv je trag prvobitnom redu. S jedne strane, riječ je o materijalima zapisnika sjednica i s druge strane općim spisima s tekućim brojevima (tek na dva spisa). No, s obzirom na mali broj takvih spisa, gradivo je sređeno kronološkim redom. Uspostavljene su dvije serije:

1. Rad središnjih tijela,
2. Opći spisi.

4. UVJETI DOSTUPNOSTI I KORIŠTENJA

4.1. Pravni položaj Fond ima status javnog arhivskog gradiva.

4.2. Uvjeti objavljivanja ili umnožavanja Gradivo je dostupno sukladno čl. 18 Zakona o arhivskom gradivu i arhivima (NN, br. 105/1997.)

Umnožavanje je dozvoljeno sukladno Pravilniku o korištenju arhivskog gradiva i Pravilniku o radu čitaonice Državnog arhiva u Dubrovniku.

- 4.3. Jezik i pismo** Hrvatski, srpski / latinica, ćirilica
- 4.4. Tvarne značajke** Papir je dijelom oštećen i mrvi se.
- 4.5. Obavijesna pomagala** Arhivska pomagala: sumarni inventar, Tonko Barčot (studeni 2015.)

5. DOPUNSKI IZVORI

- 5.1. Mjesto čuvanja izvornika** Državni arhiv u Dubrovniku, Arhivski sabirni centar Korčula – Lastovo
- 5.2. Postojanje preslika** Ne postoje.
- 5.3. Dopunski izvori** *Arhivski sabirni centar Korčula – Lastovo*
HR-DADU-SCKL-594. Obitelj Farčić
HR-DADU-SCKL-596. Juraj Arnerić
HR-DADU-SCKL-661. Općina Vela Luka.
- 5.4. Bibliografija** Franko Mirošević. Počelo je 1918... Školska knjiga Zagreb 1992. str. 60-61, 144-145, Tablica 11, 13, 15.
Franko Mirošević. Hrvatski narodni pokret u Veloj Luci 1921-1925. Luško libro 1. 1993. str. 77, 79-81, 83.
Franko Mirošević. Prilozi za povijest Vele Luke u 1926. godini. Luško libro 4. 1996. str. 51-53.
Franko Mirošević. Dr. Ljubo Bačić, velolučki župnik (1919.-1932.). Luško libro 7. 1999. str. 64-66.
Franko Mirošević. Prilike u Veloj Luci od 1927. do 1929. Luško libro 13. 2005. str. 24-27, 32-33.
Tonko Barčot. Jugonacionalisti na otoku Korčuli. Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU. Zagreb - Zadar. str. 691-720.

6. PODRUČJE KONTROLE OPISA

6.1. Napomena arhivista Opis izradio Tonko Barčot, arhivist, DADU-SCKL

6.2. Nadnevak izrade Studeni, 2015.

opisa

INVENTARNI POPIS

- 1.1. *Signatura* **HR-DADU-SCKL 552/1**
- 1.2. *Naslov* **Rad središnjih tijela**
- 1.3. *Vrijeme nastanka gradiva* 1922.-1925.
- 1.4. *Razina opisa* Serija
- 1.5. *Količina zapisa* 0,3 kutije, 0,03 d/m
- 3.1. *Sadržaj* Seriju čine zapisnici Mjesnog zbora, Mjesnog odbora (Upravnog odbora) i zajedničkih sjednica uprava Nacionalnog bloka (koalicija Narodne radikalne stranke i Samostalne demokratske stranke) s popratnim dopisima i konceptima. Usprkos fragmentarnosti i manjoj količini, materijali otkrivaju dosta detalja o političkom i društvenom životu u Veljoj Luci.
U podseriji zapisnika zajedničkih sjednica uprava Nacionalnog bloka nalaze se i zapisnici sjednica Uprave NRS-a.
- 3.2. *Plan sređivanja* Spisi su poredani kronološki unutar podserija.

<i>Signatura</i>	<i>Naslov</i>	<i>Vremenski raspon</i>	<i>Broj tehničke jedinice</i>
1.1.	Zapisnici Mjesnog zbora	1923., 1925.	kut. br. 1
1.2.	Zapisnici Mjesnog odbora	1922.-1925.	kut. br. 1
1.3.	Zapisnici zajedničkih sjednica uprava Nacionalnog bloka	1925.	kut. br. 1

- 1.1. *Signatura* **HR-DADU-SCKL 552/2**
- 1.2. *Naslov* **Opći spisi**
- 1.3. *Vrijeme nastanka gradiva* 1921./1925.
- 1.4. *Razina opisa* Serija
- 1.5. *Količina zapisa* 0,1 kutije, 0,01 d/m
- 3.1. *Sadržaj* Serija sadrži razne spise i koncepte. Riječ je o prepisci s Kotarskim odborom NRS Korčula i Glavnim odborom u Beogradu.
- 3.2. *Plan sređivanja* Manji broj spisa ima oznaku tekućeg broja stvaratelja, ostali spisi nisu numerirani. Zbog te činjenice i malog broja spisa, ova je serija poredana kronološkim nizom.

<i>Signatura</i>	<i>Naslov</i>	<i>Vremenski raspon</i>	<i>Broj tehničke jedinice</i>
2.1.	Opći spisi	1921./1925.	kut. br. 1